

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.  
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 6, Pral. 2.<sup>a</sup>  
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Juan Riuort

# LA AURORA

A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eularia, 25.—Llibreria de N' Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Surt cada di-sapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'h' guany

## Parlem-ne de nacionalisme

### ¿Es nacionalisme és separatisme?

Estam cansats de sentir barbaritats i bataionades en motiu de la brillant, contundent i patriòtica campanya des diputats i senadors catalanistes dins ses Corts contra es desolador i vergonyós centralisme i farsant politiqueria de Madrid i en defensa des salvador, sanítos i dignificant nacionalisme. Tammateix són massa ferests i inaguantables es doís que mos han etzibats i mos etziben es filisteus capgrinosos contra es nacionalisme, contra es catalanisme, que ni coneixen ni son capaços d'arribar a sebre mai què és, ni hu volen sebre perque no los convé.

Però ¿i és ver que *nacionalisme* i *separatisme* volen dir lo mateix? ¿Es ver que, proclamant es catalanistes que Catalunya és una nació, proclamen sa *separació*, volen sa *separació* d'Espanya? No i mil voltes no.

Com noltros amb sos catalanistes proclamam que Catalunya amb les Balears i Valencia som una *nació*, mai hem dit ni volgut dir que volguem separar-mos d'Espanya ni deixar d'esser espanyols! ¿Si cabalment som *nacionalistes* per engrandir, per fer més forta i més rica i més solida l'Espanya! ¿O filisteus caps-closos! ¿com e-hu demostrau que sou uns ignorants de set soles i sobre tot mal intencionats i repropis! Repassau una mica s' historia d'Espanya, i veureu que, mentres dins Espanya reinà es règim d'autonomia no sols administrativa sinó política, Espanya anà avant, tan avant que arribà a ésser sa primera nació del món; i quant s'hi comensà a introduir es règim centralista, comensà sa decadència d'Espanya, comensà l'Espanya a anar cap avall, perdent dominis i més dominis, colonies i més colonies, fins a perdre-hu tot. Amb so règim d'autonomia administrativa i política Espanya se redimí des jou des mahometans, amb aquest règim se feu sa gran reconquesta espanyola; amb so règim d'autonomia administrativa i política se formaren es reines, comtats i principats d'Asturies, Galicia, Castella, León, Navarra, Aragó, Catalunya, Valencia, Mallorca. Amb aquest règim d'autonomia administrativa i política Espanya descubrí l'Amèrica i hi conquistà territoris vint o trenta vegades mésgrans que Espanya, dominà Flandes, conquistà mitja Italia, arribà que es sol no se penia dins es dominis d'Espanya. Fins an es sigle XVIII, fins a sa dinastia borbònica tots aquells antics reines i principats tenien ses seues Corts, les tenien es castellans, ets asturians, es gallecs, es lleonesos, es navarresos, ets aragonesos, es catalans, es valencians, i es balears les tenien amb sos catalans. Cap d'aquelles Corts eren superiors unes a ses altres, ni unes dominaven damunt ses altres, sino que totes eren sobiranes amb el Rei dins es territori propi de cada una d'elles.

¿Dugué mai tal règim cap desmembració d'Espanya, motivà mai cap *separació* d'Espanya? ¿va croixí mai l'Espanya amb aquell règim d'autonomia absoluta? Mai, mai, mai. ¿Es estada mai l'Espanya tan unida, tan una de cor i d'ànima com llavò? ¿E-hi havia cap espira ni rastre de separatisme? No i mil voltes no. ¿E-hu veis, idò, filisteus centralistes, com és una

solemne mentida tot això que vos matgencau de que lo que demanam es catalanistes, s'autonomia administrativa i política, això que demanam per tenir unes Corts propies, duria sa desmembració d'Espanya, mos duria an es separatisme? S' historia mos diu tot lo contrari de lo que voltros preteniu; s' historia vos fa mentiders. Sí, es sistema d'autonomia política, això de que cada antic reine d'Espanya tengués unes Corts, lluny de desfer l'Espanya, lluny de desmembrar-la, la faria més compacta, més forta, més rica, més pròspera, més potent. Es s' historia que hu diu. S' historia diu que quant es Reis de sa casa d'Austria En Felip III i En Felip IV aczentuaren es sistema centralista, escapsant i aixellant a poc a poc es sistema d'autonomia política, Espanya comensà a anar cap avall; vàrem perdre Portugal, poc e-hi faltà per perdre Andalucía i Catalunya, perdérem definitivament el Rosselló, Vallespir, Conflent, Capzir i mitja Cerdanya. Aumentant de cada dia es sistema centralista i unitarista actual, perdérem Flandes, la Llombardia, es reine de Nàpols, Sicilia, Sardenya. Consumant-se es sistema centralista a ses Corts de Cadiz, perdérem totes ses colonies des continent americà, una extensió com vint i quatre o vint i cinc vegades Espanya i finalment perdérem ses Filipines, Cuba i Puerto-Rico. De manera que es sistema d'autonomia política que demanam es catalanistes feu d'Espanya sa primera nació del món; i es sistema centralista i unitarista que defensen es *filisteus*, es partidaris des centralisme i unitarisme, ha feta anar l'Espanya tant cap avall que l'ha reduïda a casi no res, a potencia de tercer o quart orde.

Senyorets *centralistes*, són ses obres i no ses paraules que desempenyen es mestre. Ses obres des sistema d'autonomia política són vida, prosperitat, benestar, grandesa; ses obres des sistema centralista són decadència, mancab, minves, postració, oprobí, miseria, desgavell, disolució, fam. ¿Com vos agrada ès frit?

### II

#### ¿Sa política de la Lliga Regionalista és atea?

Sa gent de Madrid, fins i tot sa gent bona, salves honroses excepcions, no saben que's matgenquen en parlar de Catalunya i des catalanisme; demostren no sebre'n res, i diuen doís i desbarats, roi seguit. Lo més llamentable és que pequin d'aqueix mal fins i tot es periodistes catòlics. Un d'ells que sol enviar articles a un diari de Mallorca, en general ben pensats i ben escrits, s'altre dia n'envià un i el publicà s'aludit diari mallorquí, a on deia que En Cambó defensava una *política atea*. Noltros, com e-hu lleigírem, romanguérem esglaiats. ¿En Cambó ateu? En Cambó defensor d'una política *atea*? I ¿a on ni quant En Cambó ha dit res mai que se puga calificar d'ateu? ¿quina solució o afirmació política ha proposada ni defensada mai En Cambó que sia atea ni en fassa olor? E-hu negam en absolut. ¿Que no és capaç aqueix periodista madrileny de provar sa seua gravíssima inculpació an En Cambó? ¿Per que no la provà quant la va fer? De manera que tal mot de dit periodista catòlic de Madrid és senzillament una mentida, una calumnia. Sa política que defensa En Cambó és sa

política de la *Lliga Regionalista* de Barcelona, a on figuren casi tots es catòlics *militants* de Barcelona que no són carlistes, i n'hi ha molts de carlistes que també hi figuren. Si és periòdics de Madrid, abans de parlar des catalanisme, se n'enteraven una mica millor, sabrien que s'immensa majoria des socis de la *Lliga Regionalista* son catòlics pràctics, coneguts de tothom a Barcelona come tals, coneguts per tals del Rdm. Sr. Bisbe de Barcelona, coneguts per tals a ses seves respectives parroquies, dins totes ses associacions piadoses de Barcelona. Dir a Barcelona que sa política de la *Lliga Regionalista* és *atea* faria esclafir de riure tothom, i an es qui hu diria li tirarien tronxos i el donarien per boig. ¿Defensors de s'ateisme N'Abadal, En Prat de la Riba, En Durán i Ventosa, En Puig i Cadafalch, es dos Llimones, es dos Albons, En Bertràn i Mussitu, En Farguell, En Gaudí, En Rubió i Lluch, En Soler i March, En Ferrer i Vidal, En Cabot i Rovira, En Millet, En Bofill i Mates, En Vallés i Pujals, es Marqués de Camps!!! Però, senyors periodistes catòlics de Madrid, ¿perque heu de becar d'aquesta manera? ¿an'e quin sant vos comanau, en escriure de coses de Catalunya?

I Deu ha compost que, després que aquell periodista catòlic de Madrid ha gué dit que En Cambó defensa una política atea, ets amics d'En Caobó, es Retgidors de l'Ajuntament de Barcelona que segueixen En Cambó, que defensen sa mateixa política d'En Cambó, promogueren dins s'Ajuntament de Barcelona que s'Ajuntament anàs en incorporació a la Processó del Corpus i donàs una forta subvenció per fer tal processó amb tota magnificència; i aquells partidaris d'una política... atea conseguiren contra es radicals d'En Lerroux que s'Ajuntament per gran majoria votàs d'anar en incorporació a la Processó del Corpus amb aplaudiment de tot Barcelona. I ¿an'e qui se degué tot això més que an es partidaris d'En Cambó, an es qui defensen sa mateixa política d'En Cambó, que aqueix periodista catòlic de Madrid mos assegura que és *atea*? ¿No és ver que és becada i mitja sa d'aqueix germà nostro de Madrid. L'Ajuntament de Barcelona no era anat a la processó del Corpus, ni l'havia subvencionada de devers l'any 1904, quan es lerrouxistes s'apoderararen de tal Ajuntament i suprimiren el sant Nom de Deu de ses comunicacions oficials. Encara que es pocs Retgidors carlistes, lliberals i *esquerrans* catalanistes que hi ha an aquell Ajuntament, votaren a favor de la Processó i de subvencionar-la, s'iniciativa de tot això fonc des Retgidors de la *Lliga Regionalista*, des partidaris d'aqueixa política que aquell periodista catòlic madrileny califica d'ateu.

Si es periodistes catòlics de Madrid estudiassen una mica més ses coses que escriuen des catalanisme, sabrien que la *Lliga Regionalista* és una societat exclusivament política i patriòtica per defensar i fer triomfar s'autonomia política de Catalunya. ¿Pretendrà negú que no és lícit an es catòlics constituir una societat així? ¿Pretendrà negú que no és lícit associar se es catòlics just per aquest fi? Si negú hu pretenia, seria una pretensió absurda i despreciable. ¿Tal volta se pot sostenir que es catòlics just se poren associar per defensar sa Relligió? que no poren constituir cap associació que no sia de

caràcter relligiós i de defensa de sa Relligió? Això mos duria a dir que es catòlics no poren formar part de cap corporació ni entitat econòmica, comercial, bancaria, literaria. ¿Qui no hu veu que dir això son barbaritats senzillament. Idò bé, la *Lliga Regionalista* és una societat exclusivament política per conseguir s'autonomia política i administrativa de Catalunya. ¿Vol dir això que es socis de la *Lliga* no vulguin defensar sa Relligió? En manera alguna; s'immensa majoria des socis de la *Lliga* perteneixen a ses diferents associacions relligioses de Barcelona i ses Autoritat Esglesiàstiques les troben an es seu costat per sostenir i defensar l'Esglesia. Sobre tot, aquest fet de que es Retgidors de Barcelona, perteneixents a la *Lliga Regionalista*, han fet que s'Ajuntament anàs altra volta en incorporació a la Processó del Corpus i la subvencionàs, diu ben clar si són o no són partidaris d'una política atea. ¿Ja hu val amb aqueix periodistes catòlics de Madrid!

¿I què en direm d'un altre periòdic catòlic de Madrid que, per atacar es catalanistes de la *Lliga*, en sa immensa majoria catòlics pràctics, apella a s'autoritat de dos partidaris de ses escoles laiques, lerrouxista un i socialista anarquísant s'altre: N'Armengol Giner de los Rios i En Sales Antón, que estima tant l'Espanya que diuen que se feu ciutadà anglès? Idò En Giner de los Rios tirà un discursot dins ses Corts, ple de mentides, contra En Prat de la Riba i demés catalanistes de la *Lliga*; i aqueix periòdic catòlic replega totes aqueixes mentides i les tira a sa cara del Sr. Prat de la Riba, catòlic fervent, que fa anys dins la Diputació de Barcelona és es blanc des pocs diputats que hi ha lerrouxistes, que el combaten precisament perque En Prat se demostra justíssim i raonable en totes ses questions i no deixa molestar ni botxinetjar es relligiosos i sacerdots que tenen càrrec dins ses institucions d'aquella Diputació. Sí, ets amics d'En Giner de los Rios se passen la vida combatent En Prat de la Riba per clerical, per amic de l'Esglesia. I aqueix periòdic catòlic de Madrid s'aplega amb En Giner de los Rios i demés lerrouxistes per veure si esbucará En Prat de la Riba, catòlic pràctic, catòlic fervent. ¿No és ver que és tot un espectacle? I lo més lleig encara és que tal periòdic catòlic combat En Prat de la Riba, repetint una senaiada de mentides lerrouxistes, anti-clericals, dictades per s'odi a sa Relligió. ¿Què tal Pascual? I ¿com s'explica que un periòdic catòlic fassa això? Senzillament per ignorancia i... no gaire bona voluntat, perque ses idees contralistes de Madrid el duen entabanat i ha volgut parlar sense sebre que's matgencava... *Cosas tenebrenes, el Cid, que facen hablar las piedras!*

### III

#### Si Barcelona fos sa capital d'Espanya, ¿seria pitjor que Madrid?

Això s'han inventat es polítics centralistes perque no saben com s'han de defensar des catalanistes. Noltros no volem fer de profetes perque no hu som. ¿Què faria Barcelona si fos sa capital d'Espanya? Ni es nostros contraris ni noltros e-hu sabem. Lo que si sabem que dins tot Catalunya, en treure es quatre centralistes i caciquistes que hi queden, tothom es partidari de



Barcelona; fora d'aquells quatre marxands, no hi creu negú que Barcelona se mengi ses altres regions catalanes ni que los xucli sa llecor. Es fet de que ses Diputacions de Tarragona, Lleida i Girona se volgueren mancomunar amb sa de Barcelona, demostra que estàn a favor d'aquesta, que no tenen por de que aquesta les s'englesca. Llavo hi ha un altre fet ben recent: ses darreres eleccions de diputats a Corts. ¿Quins candidats presentà per Barcelona la *Lliga Regionalista*? Idò un de Tarragona, un de Girona, un de Lleida i dos de Barcelona! ¡Així despuia Barcelona ses altres Provincies catalanes, que les dona diputats! No, a Catalunya, en no esser quatre carrosses retudes centralistes, nigú creu que Barcelona tracti de menjar-se ses altres regions catalanes; tothom sab que, si ses altres regions han de triomfar, ha d'esser que triomf Barcelona; tothom allà hu veu massa clar que es triomf de Catalunya ha de venir p'el triomf de Barcelona. Ses poblacions veinades de Madrid son víctimes de Madrid, Madrid les se menja, les xucla tota sa llecor, estàn just amb sa pell i ets ossos, no poren xorar. En camvi ses poblacions veinades de Barcelona fan hora per llego, van quart creixent. són plenes de prosperitat i de benestar.

Vaja, senyors *centralistes*! la bollau de cap a peus, no endevinau gens gens amb so suposar que Barcelona és un *centre* pitjor que Madrid! Es catalans n'estàn contentíssims de Barcelona; ets espanyols n'estam disgustadíssims de Madrid. De Madrid només en parlen bé es qui viuen i en preixen de sa gran farsanteria que hi reia i domina, oprimint, tiranisant tota l'Espanya.

## IV

## ¿Es catalans exploten es Mallorquins?

Això també n'hi ha que hu diuen contra tota veritat. No són es catalans que viuen damunt noltros, sino mitja Mallorca que viu damunt Barcelona. ¿Què seria de Mallorca si mos tanca ven es mercat de Barcelona? E-hu repetim: mitja Mallorca romandria arruinada. Es evident de tota evidència.

Fins i tot n'hi ha que diuen que es Catalanistes exploten ets escriptors mallorquins! Aquí aquí grate-hi! Això sí que hu és un doi, una mentida com una muntanya de grossa! Bona manera d'explotar es mallorquins, si mos ofeixen més formatge que pa! si fan més cas de noltros que no Mallorca mateix! si proclamen mestres i caporals es primers escriptors mallorquins! D. Marià Aguilo, mallorquí, ¿no era considerat i tengut come caporal des moviment literari de Catalunya? ¿No se proclamaven deixebles seus es mateix Verdager, es mateix Collell, tot una generació de poetes i prosistes? D. Ramón Picó, mallorquí, ¿no és tengut tal volta per un des primers poetes des renaixement català? ¿no en fan un gran cas es catalanistes? I ¿què en direm d'En Miquel Oliver, que el feren secretari de l'Ateneu, de l'*Institut d'Estudis Catalans*, i Director de *La Vanguardia*? ¿Qui són es Secretari i Vice-secretari de sa Cambra de Comerç d'allà més que dos mallorquins, En Bartomeu Amengual i En Felix Escalles? ¿Quin cas no feien els catalans de D. Jeroni Rosselló, de D.<sup>a</sup> Victoria Penya, de D. Mateu Obrador, de D. Gabriel Maura, d'En Pere Oriandis i de D. Tomàs Forteza, al cel sien tots ells? ¿Quin cas no fan a Catalunya de Mn. Miquel Costa, d'En Juan Alcover i Maspons? ¿Tal volta no los proclama allà tothom mestres i caporals de ses lletres catalanes, de la Llengo Catalana? An En Juan Alcover continua ment li comanen conferencies; a Mn. Costa l'*Institut d'Estudis Catalans* li ha comanada la traducció del gran poeta llatí Prudenci. A Mn. Llorens Riber es mateix *Institut* li comanà sa traducció de l'E-

neida de Virgili, que ja la té acabada i ara la hi estamparan. Tant de cas fan es catalans de Mn. Riber, que s'ha hagut de mudar a Barcelona per treballar-hi a compte de diferents cases editorials. D.<sup>a</sup> Maria Antonia Salvà és tan estimada i apreciada a Barcelona que l'*Institut d'Estudis Catalans* li publica la traducció catalana del gran poema d'En Mistral *Mireio*. A Mestre Biel Alomar ets escriptors catalanistes el proclamaven Mestre i Deu seu, i si després li perderen el concepte, fone per culpa de Mestre Biel, no per veleidat des catalans; casi tots es llibres que ha publicats, les hi han publicats editors catalans. I ¿què en direm de Mn. Antoni M.<sup>a</sup> Alcover devers Catalunya? ¿Tal volta no l'han obsequiat amb dinars i actes patriòtics a casi totes ses regions catalanes? ¿Tal volta no el feren President des grandios Congrès Internacional de la Llengo Catalana de l'any 1906? ¿Tal volta no és President de l'*Institut de la Llengo Catalana* que la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona fundaren i sostenen? ¿Tal volta sa major part de sa suscripció des seu *Bolletí del Dicionari* no és a Catalunya? A Catalunya ha despatxats toms de *Rondaies* per valor de més de mil pessetes. Ses revistes catalanes sa disputen sa publicació de ses poesies d'En Juan Alcover i de Mn. Costa. Editors catalans los publiquen ses seues obres. A Barcelona han publicats an En Juan Alcover *Meteoros*, *Cap al Tart*, *Art i Literatura*, i ara li van a publicar un altre tom. A Mn. Costa li han publicats a Barcelona els toms de *Tradicions i Fantasies*, *Visions de Palestina*, *Horacianes* (dues edicions), sa 2.<sup>a</sup> edició de ses *Poesies i Sermons Panegírics*. Sis toms!!! An En Juan Rosselló de So'n Forteza li han publicats a Barcelona tots es seus toms: *Manyoc de Fruita Mallorquina*, *En Rupit*, sa versió catalana d'*Ensaigs* d'En Turgueneff, an En Miquel Oliver li han publicat a Barcelona es seu tom de *Poesies*, *L'Hostal de la Bolla*, *La Ciutat de les Mallorques* i una partida més de volums. A D.<sup>a</sup> Coloma Rosselló li han publicat també allà el tom *Valldemossines*.

¿Que vol dir tot això? Que Catalunya fa més cas d'ets escriptors mallorquins que Mallorca mateix! Sí, a Catalunya aprecien més eis escriptors mallorquins que no a Mallorca.

En canvi ¿com mos tracten es castellans, es madrilenys? ¿Quin cas fan es madrilenys d'ets escriptors mallorquins? En fan cas omís, en preszindeixen, els-e desprecien. Sabem que En Valera i ¿En Menendez Pelayo i qualcún altre feien cas d'En Costa i d'En Juan Alcover; però allò eren casos aïllats. Sembla que dins una *antologia* o aplec d'escriptors castellans figura En Costa; però pareix que le hi posaren per impugnes d'un amic nostre benivolgut.

Fora d'aqueixa *antologia* ¿a on de Castella veureu mai citats ni contats poetes tan alts en castellà com Mn. Costa i En Juan Alcover? ¡I no parlem d'ets altres de no tan alta volada! I sobre tot ¿quin llibre de poeta o prosista, mallorquí, que potoi per Mallorca, s'és publicat a Madrid? ¿Quina edició ha feta cap editor madrileny de cap poeta ni prosador mallorquí que navegui per Mallorca? ¿Quines trenques de fer cas des mallorquins a Madrid i a Barcelona! Escriviu-hi, mallorquins, en castellà per donar gust an es madrilenys, per mereixer-ne es més solemne desprecí! ¿Quin cas feren d'En Quadrado, que casi sempre escrigué en castellà? Lo que han fet molts de castellans, és estat saquetjar-li ses obres, aprofitant-se de sa seua sustancia, sense citar-lo tan sols. És el mateix Menendez Pelayo que tira en cara això an es castellans. ¿Quin cas han fet a Madrid de D. Tomàs Aguilo, que escrigué tan admirablement i tant en castellà? ¿Quin cas an fet es madrilenys de D. Antnio

Frates, un escriptor tan notable, tan genial? Hem sentit dir que, com publicava es seus llibres, n'enviava an es llibreters de Madrid, i mai pogué aclarir si les hi venien o no los hi venten ni res nat del mon. Per això mos fan tanta de compassió es mallorquins que escriuen en castellà... per tenir més lectors. Es senyors d'aqueles terres les peguen es gran porro, no cuidant-se de comprar-los i manco de lletgir los es llibres. Això és sa paga que en reben aquells malanats.

¿A on trobau, idò, que se campen millor els escriptors mallorquins? ¿Entre es madrilenys o entre es catalans?

No creim que hi haja negú a Mallorca que s'atans a contradir res d' tot això. Si n'hi ha cap, li asseguram que trobarà sabata de son peu. Esperam... d'assegut.

## Fantasies des submarins

N'hi torna haver uns quants d'alemanys i austriacs voltant ses Balears i per ses costes de Catalunya i Valencia, que en set o vuit dies han tirats a fons una partida de navilis francesos, inglesos, italians.

Dia 20 de juny tiraren a fons una barca de vela francesa *France et Russie* de 500 tonellades a 50 milles des port de Sóller, a on arribaren es marins naufragats.

Dia 23 tiraren a fons un buc italià, *Mario*, a 40 milles des port de Mahó, i es correu mahonès se'n dugué es naufragats a Barcelona.

Dia 24 fone un dia de molta destrossa de navilis. Tiraren a fons un bergantí italià, el *San Francesco*, a 15 milles de Barcelona, que de Bones Aires anava a Génova, carregat de fusta. Allà davora afonaren un vapor de nom *Conchíncha*, també *aliat*. Es mateix dia afonaren a 40 milles de Castelló de la Plana es vapor francès *Herault*. A 30 milles de sa costa de Vinaròs n'afonaren un d'italià, es *Giuseppina*. Davora es port de Barcelona afonaren una altra barca de vela italiana *Saturnino Fanny*, i just allà una altra barca de vela italiana de nom *Cecina*.

Dia 25 afonaren es vapor anglés *Auford Sine*, de 4.000 tonellades, no gaire lluny de ses costes de Calella (Barcelona), i es vapor grec *Micha* a 15 milles des cap de Palos.

Dia 26 en tiraren a fons dos: un francès, *Fournel*, a 60 milles des Cap Cavalleria (nort de Menorca), i un italià, *Clara*, a 85 milles des mateix Cap.

Dia 27 afonaren es vapor italià *Mongibello*, de Messina, de 2.553 tonellades a cinquanta milles de l'est de Menorca; n'arribaren a Mahó 31 tripulants. Es mateix dia en tiraren a fons un altre, *Roma*, de Catania 1.524 tonellades, an es mateix endret. N'arribaren a Mahó 27 tripulants.

Dia 28 i devers es mateix punt en tiraren a fons un altre d'italià, de nom *Pino*, de 2.500 tonellades.

¿Quants son es submarins que han fet tot aqueix naufragat? No hu hem pogut aclarir.

P'és naufragats sabem que duien bandera austriaca uns i alemanya altres.

Que al manco n'hi ha un d'alemany és segur, aquell que amb tota sa... desvergonya del món, dia 21, dematinada, entrà dins es port de Cartagena; i sa tripulació desembarcà i tot Cartagena alt per admirar aquell submarí i rendir homenatge a sa tripulació.

I ¿per que vengué tal submarí? Diuen que per entregar an el Rei d'Espanya una carta del Kaiser per lo satisfet que està d'Espanya i d'ets espanyols en general, i llavo sembla que dugué caixons de medicines p'ets alemanys inernats dins Espanya, procedents del Camerón (Africa central occidental). En tren exprés arribaren de Madrid a Cartagena es Secretari i dos Agregats de s'Embaixada Alemana, conversa-

ren detengudament amb so Comandant des submarí; i aqueix, després d'haver-lo visitat ses Autoritats de Marina de la Ciutat i molta d'altra gent, passat mitja nit s'espità de Cartagena, esperant-lo mar endins un escabotell de navilis de guerra francesos i un escabotell de navilis de guerra inglesos per tirar-lo a fons; però es dimoni des submarí s'aficà davall aigo, i bona nit, si vos colgau, francesos i inglesos! Sobre tot es navilis aquells s'hagueren de pegar un cop a la barra.

Sembla que aquest submarí ha guanyada sa *creu de ferro* per ses moltes de fantasies que ha fetes. Pareix que ha tirats a fons cinquanta navilis *aliats*, això és, 47 a canonades i 3 amb torpells.

Es cosa de vel·lar-li es ble i d'anar-li l'ui al bou, això es navilis *aliats*, com se suposa.

## N'Arnau

XV

(acabata)

Prop d'un mes vaig estar sense veure En Penjat ni En Mena ni sobre res de N'Arnau, després d'aquella feta de *Ca's Català*, fins que un dia se'n vengueren aquells dos i amb un gran secret me contaren coses grosses de N'Arnau, que m'alarmaren de bon de veres.

Figurau que me contaren que N'Arnau no los deixava viure perque passaven setmanes i setmanes i no li arribaven ses sis mil pessetes de Milán ni ses sis mil de Paris que aquelles cartes que creia haver rebudes de tals ciutats, li prometien, allà on ell havia mester aquells milenars de pessetes per embarcar-se i expitxar-se an aquelles mateixes ciutats i comensar hi es seus estudis d'artista. Com ells per riure li havien tretes aquelles *Cases Eaitores* de Milán i Paris, que no existien, sa seua por era de que N'Arnau no arribàs a afinar-los sa manganeta i que tal embui no los costàs car. D'altra banda ells massa comprenien que allò de N'Arnau no poria durar perque d'un vent o altre son pare que ja estava siulat, se'n temeria, i la cosa acabaria malament per tots, perque així mateix se n'havien rigut massa des de So'n Palafanga, i estaven ben exposats a que los arribassen de mala manera ets esquits que faria es bony de N'Arnau a's dia que esclatàs.

Allò les feu perdre es jocs an aquells dos revel·lers, i no sé quin temps passà que no s'acostaren a mi en res ni per res, fins que fa un parei de setmanes s'entrega a ca-meua, un dematí, N'Arnau come tramudat.

—Venc, me diu ell, per parlar amb vostè en tot secret.

—Amb molt de gust, dic jo. Vostè ja sab s'interés que m'inspiren totes ses coses do vostè.

—Gracies! diu ell.

El faig entrar dins es meu despatx, i li dic:

—Bono ¿i què hi ha res de nou?

—Maldament no hi hagués tant, diu ell. Llegesca, si és servit aqueixes dues cartes que acab de rebre de Barcelona per correu.

Me posa dins ses mans es dos sobres, i cada un duia sa direcció: *Al Basso assoluto Signore Arnauini Achille Gorghetti Amplabucca*. Les desclou i una anava firmada de *El Duque de Solferino* i s'altra de *Los Artistas del Liceo*. Les vaig lletgir totes dues, una després s'altre.

Sa des Duc deia:

*Muy señor mió y de mi consideración más distinguida; sin tener el honor de conocerle personalmente, pero sí la dicha de contarme en el número de los más ardientes admiradores de su estupenda voz de bajo sólo por la fama que lo pregonaba a voz en grito*



en toda Europa, me cabe la honra de participarle la para todos los amateurs del bello arte fausta y halagüeña noticia de que, si no le ligan a V. otros compromisos, me comprometo de la manera más solemne y formal a satisfacer a V. toos los gastos que sean necesarios para que V. pueda hacer todos los estudios de la carrera de artista, sólo con el objeto de recabar para mí la inmarcesible gloria de haberle pagado los estudios y haber contribuido a que llegue a ser el genio colosal de la moderna Escena; pues creo con esto prestar un gran servicio a la Patria y al divino Arte y conquistarme el lauro de la inmortalidad. Así, cuando cien millones de vivientes se hagan lenguas de su voz gigante y todos los escritores se apresuren a descolgar sus pñolas para trazar la biografía de V., mi nombre figurará en todos aquellos monumentos del humano saber y andará de boca en boca en todo el universo mundo. Póngase, pues, en camino cuanto antes y pregunte por el Palacio del Duque de Solferino y todo el mundo se lo enseñará, por cuanto soy harito conocido en Barcelona.

Le espera con ardientes ansias de abrazarle con toda el alma  
su afectísimo

El Duque de Solferino

Es veure tal firma an es peu d'aqueixa carta me confongué i me desorientà fora mida, per lo conegut que és el Duc de Solferino a Barcelona come persona formal i seria i incapaç de riure-se'n d'un malanat com N'Arnau.

—Bono! me digué N'Arnau, com notà s'impressió extranya que aquella carta me feia. ¿I que el coneix vostè o no an aqueix Duc?

—Li diré, contest jo, el conec de nom, perque a Barcelona es conegudíssim, i fins i tot l'he trobat p'és carrer i amics m'han dit:—Això és el Duc de Solferino! però mai he parlat amb ell ni ell sab si jo som an el mon.

Vertaderament estava jo confús fins an es darrer extrem davant aquella carta. Per esser vera, e-hu trobava massa gros que es Duc de Solferino l'hagués escrita i que, sense conèixer N'Arnau més que de nom, s'ofereís a pagar-li sa carrera d'operista i el cridàs a Barcelona amb tanta de pressa; i per no esser vera sa carta, per esser una broma, una ficció d'En Mena o d'En Penjat, encara hu trobava més gros i més mal de creure.

Però encara hi havia s'altra carta que la firmaven Los Artistas del Liceo; li pec ujada i veig que deia:

Muy señor nuestro y de toda nuestra consideración y estima:

No sabemos cómo expresarle nuestras simpatías y admiración por su voz gigantesca según la fama lo espere de polo a polo; por lo cual de hinojos a sus pies le pedimos que se persone cuanto antes en esta de Barcelona, pues sin perdonar gasto ni sacrificio alguno hemos abierto una suscripción que nos ha producido lo suficiente para sufragar los gastos necesarios para los largos y penosos estudios de la carrera de Artista. De buena gana le concederíamos el primer puesto de nuestra Compañía; pero nuestra íntima convicción es de que V. ha de debutar como primer basso absoluto en el Teatro de la Scala de Milán; y para eso necesita V. poder acreditar que ha cursado en forma toda la carrera de Artista.

Póngase, pues, en camino sin pérdida de momento, que todos arden en deseos de abrazarle y de llevarle en volandas

los Artistas del Liceo.

Aquesta carta no me feu tanta d'impressió com s'altra, encara que no deixava d'esser ben extrany que ets Artistas del Liceu l'esperiguessen, però

de totes maneres no era tan mala d'explicar com s'altra.

—Bono, D. Pau, me digué es de So'n Palafanga, què me diu d'aquestes cartes en definitiva?

—Jo le hi diré, responc jo. No les m'acab d'explicar; i, si jo fos vostè, esperaria que me tornassen escriure.

—Però, ¿i si llavò refredaven de voler-me pagar sa carrera? diu ell.

—Però, ¿i si, en arribar vostè a Barcelona, també han refredat? diu jo. I En Mena i En Penjat ¿què hi diuen?

—M'envien a vostè, diu ell, per veure què m'aconseia.

—Idò, dic jo, ja té es meu consel.

Aquí N'Arnau s'aixeca, i, donant-me sa mà i despedint-se, me diu:

—Bono, D. Pau, mil gracies! Jo hi pensaré de prim compte!

Jo li vaig recomanar molt que hi anàs amb seny de bistia veia i que no s'exposàs a pegar de cap.

Ell me prometé que hu faria i se'n anà.

Jo esperava que En Mena i En Penjat vendrien a parlar-me'n, però no s'acostaren ni s' deixaren veure en vert ni en sec, i allò me donà mala senya ferm.

I ¿què me'n direu? Es dia que feia vuit dies que N'Arnau era vengut a mostrar-me aquelles cartes, se presenten En Penjat i En Mena, mos tancam tots tres dins es meu despatx, En Mena pren la paraula i diu:

—¿Que no sab sa noticia?

—¿Quina? dic jo.

—De N'Arnau, diu En Penjat.

—¿Quina l'ha feta? deman jo, tot sorprès i tement molt que no n'hagués feta qualcuna de grossa.

—Que ahir hora baixa s'espità a Barcelona, diu En Mena.

—¿A Barcelona? dic jo. ¿I ara què me deis?

—Lo que sent! diuen aquells dos.

—Però bé, dic jo, i ¿per que se'n és anat a Barcelona?

—Vostè hu ha de sebre tant com noltros! diuen ells. ¿No vengué a mostrar-li aquelles dues cartes, una des Duc de Solferino i s'altra de Los Artistas del Liceo?

—Sí que les mostrà! dic jo, però ¿si jo li vaig aconseia que no mogués un peu, que no li tornassen escriure!

—Mos ho digué ell, diu En Mena, que vostè li aconseia això, i lo mateix li deiem voltros; però no mos volgué escoltar, i se'n va anar sense despedir-se de ses senyores Xaretés, ni d'En Llevantol ni de noltros.

Com jo vaig sentir tot allò, vaig romandre fret, sense polsos, fins que dic an aquells dos estornells:

—Bono, parlam clars aquí! ¿Sou voltros que heu fingit des aqueixes cartes des Duc de Solferino i d'ets Artistas del Liceo?

—D. Pau, me digueren ells, no mos fassa tan poc favor per l'amor de Deu!

—¿N'estic contentíssim, dic jo, de que no sigueu voltros, per lo que vos aprecií.

—Però ¿i vostè que n'està segur de que son fingides aqueixes cartes? me diuen ells.

—Come segur no, dic jo; però m'inclin a creure-hu. No m'ho puc beure que es Duc de Solferino ni ets Artistas del Liceu de Barcelona puguen haver escrites aquelles cartes.

—Noltros, diuen ells, també hu trobam massa gros. Però aquí lo que hi ha què ses senyores Xaretés avui han escrit a So'n Palafanga que N'Arnau és fruit cap a Barcelona; i és segur que l'Amo vendrà i que no mos n'escaparem d'un mal arrambatge.

—Jo seré, diu En Tòfol, es qui ballaré més granat, amb s'amistat que hi ha de ca-nostra amb So'n Palafanga.

—I En Llevantol, dic jo, ¿què hi diu?

—En Llevantol, diu En Mena, lo que diu què, si som noltros que hem fingides ses cartes, hem de cantar clar mea culpa i desfer es mal que hem fet; ara que si en som nets, no n'hem

de voler sebre res, però sí ajudar a l'amò de So'n Palafanga a recobrar N'Arnau.

—Troba que En Llevantol, dic jo, parla bé, i es mateix consel vos don jo.

Ells me juraren i perjuraren que no eren ells que haguessen fingides aquelles cartes ni sabien si eren veres ni fingides i que negú los provaria que ells e-hi tenguessen art ni part.

Se'n anaren de ca-meua, i ja hu crec que lo endemà s'entrega a Ciutat l'Amo de So'n Palafanga poreu pensar amb-e quin trastorn, amb-e quin disgust, amb-e quina rabiada. Com hagué oïts de comptes En Llevantol, En Mena i En Penjat i ses senyores Xaretés, se'n anà a parlar amb so Senyor de So'n Palafanga i le hi contà tot.

Amb aquest senyor fa molt de temps que som coneixents, sensa que jo sabés que So'n Palafanga era seu. Com En Penjat i En Mena m'havien anomenat a mi davant l'Amo, aquest m'anomenà també davant es Senyor, i es Senyor me posa un mot demanant-me que hi anàs per amor de Deu.

Ja hu crec que m'hi vaig esquitxar més que depressa, i me trob l'Amo i es Senyor que parlaven naturalment de sa porcada de N'Arnau.

L'Amo estava fora corda, com bé poreu pensar, i motiu que tenia.

Me demanaren què sabia jo de tot aquell cabermoni i què trobava que havien de fer.

Jo vaig cantar clar, dient-los tot lo que sabia de N'Arnau i ses claricies que n'havia replegades per lo cèlebre i extraordinari de tal al·lot i per sa gracia que me feien s ses seues coses i des seus camarades; però que allà jo no hi veia més que una al·lotada i cap-buitada de N'Arnau sensa mal fel ningun ni cap mala consecuencia si son pare hi volia posar retgit, no deixant-lo anar pus a lloure.

L'Amo, com sentí allò, i es Senyor també, me digueren que m'explicàs perque no m'acabaven de comprendre. Jo vaig dir:

—Veis, l'Amo, N'Arnau vostro no es cap dolent ni cap perdut, sino un cap juger, un volando que, causa ses vostres germanes i ties seues, ha fet sempre lo que ha volgut i ha tenguts massa diners a sa butxaca per porer anar de ses seues, i vos (no hu dic per ofendre-vos) l'heu deixat anar una mica massa alloure.

—D. Pau, digué aquí l'Amo, sa raó li vessa part-damunt ses espalles! Passa de ver lo que diu.

—Bono idò, vaig jo dir llavò. N'Arnau aplegà aqueixa monea d'esser operista i de que tenia sa veu millor del món, ets amics per riure li han fingides cartes de Milán i Paris que li oferien milenars de pessetes de pesses musicals que ell havia compostes; i ara esteic segur que també li han fingides aqueixes cartes des Duc de Solferino i d'ets Artistas del Liceu que diuen que li volen pagar sa carrera d'operista. Ell vengué a mostrar-les-me aqueixes cartes; però jo li vaig aconseiar que no fés res, que no en rebés d'altres. Lo mateix li aconsiaren ets altres estudiants que estaven amb ell; però ell se veu que no pogué estar pus, i s'embarcà. I ¿què li haurà succèit a Barcelona? Estic segur que se'n haurà duit un desgany ferest i que a l' hora d'ara ja se'n penet de sa mala passa que ha donada.

—Bono, diu aquí es Senyor de So'n Palafanga, —jo lo que trob que vos, l'Amo, i vostè, D. Pau, vos heu d'embarcar avui mateix cap a Barcelona. Jo som amic des Duc de Solferino, come carlistes que som tots dos; com N'Arnau s'hi serà presentat, es Duc vos ne sabrà donar noves; el trobau, i vos, l'Amo, li oferiu es perdó de tot si ell regoneix sa seua falta, i el vos ne menau a So'n Palafanga i allà que vos ajudi a cuidar es lloc, i fora deixar-lo anar pus a escola! que ja li basta i li sobra per esser pagès sa lletra que ha

presa. I vostè, D. Pau, m'ha de fer aqueix favor d'acompanyar l'Amo a Barcelona perque el pobre no hi és estat mai, i vostè i va cada instant. hi hi sab les tresques cluc uis.

A mi me feu compassió l'Amo i N'Arnau i d'altre vent no volia disgustar es senyor de So'n Palafanga, i vaig allargar es coll a prendre vapor aquell mateix dia amb l'Amo cap a Barcelona.

I succèit lo que jo ja me sospitava, lo que havia de succèit per forza: que trobàrem N'Arnau damunt es Moll mateix, que esperava a veure si afinaria cap persona coneguda per porer-se esplaïar de sa seua desgracia.

Com me guipà a mí, romangué de pedra, amb sos cabeis drets, sensa paraula.

Vaig suplicar a l'Amo que no li digués res, que el deixàs explicar, primer.

Encara no haguérem saltat a terra, com N'Arnau ja estigué agenoiat davant son pare demanant-li perdó amb un plors desfet. Com l'Amo també se va commoure i també esclafí de plorar, per no donar allà es mig tal espectacle, crit un carruatge, los hi faig pujar i jo també, i jcap a la fonda! a on solec fer cap a Barcelona.

L'Amo no tengué pit per renyar N'Arnau perque N'Arnau no feia més que dir que sa seua iniquitat contrapassava totes ses fites, que havia donada una passa amb so fogir de Mallorca d'aquella manera, que ja no en donar d'altra tan mal donada, que amb tot es seu cor se'n penedia i en demanava perdó, i que se'n penedia i demanava perdó d'haver enganats tants d'anys son pare i sa mare i ses Ties, i de no haver fet tracte bo ni an es Seminari ni a Monti-Sion en tots ets anys que havia cap-llevat per Ciutat, i que demanava per favor a son pare que l'admetés a So'n Palafanga a fer qualsevol feina que li menassen i que no tornaria treure pus cap peu des solc.

—Bono, li vaig arribar a dir jo, ¿i què és estat d'aquelles cartes des Duc de Solferino i d'ets Artistas del Liceu?

—No me'n parl, diu ell. ¿Que ha d'esser estat? ¡Una farsa que m'han feta! Me vaig presentar a ca's Duc de Solferino, que me va rebre amb gran amabilitat; però com jo li ensat sa cosa, me diu que no en sab res i que no sabia si jo era an el mon. Li mostr sa carta, la se mira, i me diu que ni ell l'ha escrita ni dictada ni allò és lletra seua; i que allò no poria esser més que una farsa i una estafa que qualche cap-buit li havia volguda fer a ell i a mi.

—I ets Artistas des Liceu? li dic jo.

—Una cosa per l'estil, diu ell, de lo des Duc de Solferino. Deman a on era el Liceu, m'ho mostren, m'hi arramb, trob es porter, li deman d'ets Artistas, i me diu que no n' sab res perque es Liceu està tancat i ara no hi ha Companyia. Li mostr sa carta, la se mira, i me diu: —Es una farsa que li han feta, molt senyor meu! Estiga segur de que no hi ha res de tot això. —Davant tot allò vaig comprendre que jo era víctima d'una broma massa pesada que qualcú m'havia feta, no sé qui. Llavò vaig veure sa gran porcada, sa gran barbaridat que havia feta de no escoltar-lo-me a vostè ni En Penjat ni En Mena, sa gran porcada, sa gran barbaridat de fogir de Mallorca sensa dir res a mon pare ni a ma mare ni a ses Ties.

I aquí l'homo ja tornà rompre en plors i descapdell, que no hi havia qui l'aconortàs, i l'Amo que també plorava fins que a la fi jo els'he dic:

—Basta de plorar! Donem gracies a Deu de que és estat lo més poc que poria esser. Tot ja està arretglat! Avui surt un vapor cap a Mallorca, i trob que lo millor es pendre'l.

—I demà cap a So'n Palafanga, si mon pare hu voll diu N'Arnau.

—Ell ja hi hauriem d'esser! diu l'Amo.

Així mateix anàrem a veure es Duc



de Solferino per entregar-li sa carta des Senyor de So'n Palafanga, dient-li que lo de sa carta ja estava arreglat gracies a Deu.

El Sr. Duc mos rebé amabilíssimament, li diguérem lo que hi havia, i mos va dir que era una cosa massa clara que allò d'aquelles cartes era una farsa que qualcú havia formatjada. Anàrem a prendre es passatge des vapor, dinàrem, los vaig menar a veure sa Plassa de Catalunya, ses Rondes i es Park, i jcap an es Moll manca gent! hora baixenc, i es vapor jcap a Mallorca!

Lo endemà dematí, tot sortint des vapor mos deixàrem, donant-me N'Arnau i son pare milions de gracies des gran favor que los havia fet; i p'En Penjat i En Mena vaig sebre despuisahir que l'Amo pagà lo que devia de N'Arnau a ca-ses senyores Xaretes, i que un treginer se'n dugué es quatres trastets que N'Arnau e'hi tenia, i jcap a So'n Palafanga són ses feines! i no n'han sabut res pus.

Una cosa mos queda a l'aire: qui fingí ses cartes des Duc de Solferino i de los Artistes del Liceo. Sia qui sia, resulta que feu un bè gros: que es bony de N'Arnau esclatà, i que amb s'n esclatar tot es mal s'és mort i tot es romàs pla i igual, gracies a Deu.

Lo que hi ha que avui se'n és vengut En Tòfol Penjat i m'ha dit que son pare s'és entregat menades fetes, per que ha sabut lo de N'Arnau, i ha dit an En Tòfol que no vol que estudi pus, escalivat com està de lo des de So'n Palafanga, tota vegada que no té altra fit, i li donarà més compte a Binifardell aidant-li a cuidar es lloc que no fent de misser.

Es vengut l'Amo a veure'm, i jo li he alabat molt es gust, ja que sa millor carrera per un fill d'Amo, es sa de son pare, sa de cuidar ca-seua i no voler sebre qui l'ha encalsada.

Pares que teniu fiis que estudièn lluny de voltros, teniu-los molt d'esment, anau-los molt l'ui al bou, no vos ne feu massa, si no voleu que fassen sa prova des ruc com il basso assoluto Signore Arnauini Achille Gorghetti Amplabucca, que Deu l'haja perdonat i ses blaies de ses Ties seues també. Amèn.

PAU FORA-EMBUIS

## Na Catalina

Això era un Capità de barca, molt ric, que just tenia una fia que nomia Catalina

Cau viu com s'al-lotona corria es quinze anys; i, quant se'n hagué d'anar de viatge, deixa comanada sa seua fia a un Mestre d'Escola, per que estigués a la casa, se cuidàs de s'al-lota i li mostràs de lletra.

Aquell Mestre era molt flac, s'enamorà de Na Catalina, aquesta li va veure ses seues males intencions, i ¿que fa ella? Per tajar-li ses camés i capturar-lo fort, el tanca dins sa cambra a on ell dormia, tancat de part-dafora, que no pogués sortir en via neguna.

Per que no se morís de fam, desficià un cantó des sòtil i per allà cada dia li amollava es menjar.

Aquell polissó feia flamada contra Na Catalina, com poreu pensar, i no hi havia flastomia ni nom lleig que no li tiràs; però Na Catalina se'n regalava bé i el deixava cantar.

Des cap de més d'un any reb ella una carta de son pare que tal dia arribaria; i es dia que son pare arribava, obri sa porta de sa cambra an es Mestre, que sortí taint claus i jurant i perjurant que se venjaria de Na Catalina.

Na Catalina anà an es Moll a rebre

(1) La me contà l'amo Antoni Mascaró de Sa Marineta (Manacor).

son pare i hu digué an es Mestre, que, per trencar-li el davant, pren un bot, per pujar a sa barca des capità abans de que aquest atracàs i Na Catalina pogués parlar amb ell.

Puja a sa barca, i es Capità tot d'una li demana de Na Catalina.

—No me'n parliu, diu es polissó des Mestre. Vos convendria més trobar-la morta que no trobar-la així com és.

—Però ¿què me deis? s'exclama es Capità. Explicau-vos més! parlau clar! ¿Què ha fet Na Catalina?

—Ja vos ho diré, diu ell. Es primer dies molt bè, se portava com una san-teta; però a poc se comensa a desbaratar amb bergantells i xabalets que la rondaven i l'atalaiaven per on-se-vaia. Jo me'n tem, la comens a avisar; tot d'una m'escoltava; però al punt, per no sentir-me pus, per porer-se'n anar de ses seues, un dia que jo era dins sa meua cambra, m'hi tanca de part-dafora tan en fort, que no m'era possible sortir-ne. I allà dins m'ha tengut tot aquest temps fins avui dematí, que m'ha uberta sa porta, dient-me que vos arribàveu. Tot aquest temps no ha fet més que anar d'homos. Vaja! és s'escandol de la Ciutat! Estau deshonrat per tots es dies de sa vostra vida.

Poreu pensar com se degué posar es pobre Capità quant sentí tot aquest manifest. En va tenir un disgust de mort i rompé en llamps i pestes contra la pobre Catalina, que n'era ben neta de tot allò, per que en tot aquell temps era anada tan alerta a treure cap peu des solc que només era sortida de ca-seua per anar a missa i a comprar ses quatre miqueries que havia mester per la casa, i havia tengut sempre amb ella una doneta veia veinada, tota de Deu.)

Sobre tot, es Capità entrà amb sa barca dins es Moll, atraca, salta a terra, Na Catalina era su allà i s'aferra per ell; però ell la se decanta amb una sempenta i una gran gaitada que li feu blava sa galta. Envia a demanar l'Amo d'una possessió que tenia, i li diu:

—Aquesta fia meua m'ha deshonrat amb sa seua mala vida, i ha de morir. Menau-la-vos-ne, i es missatge que la se'n menin a tal barranc i que la tirin de dalt-abaix de tal penyal, i ets animals ferosos que hi ha per allà, ja en faràn festa.

L'Amo repugnava a menar se'n Na Catalina; però llavò hi va pensar millor i digué amb ell mateix:

—Val més que jo la me'n men, i així la poré salvar.

L'Amo veia massa clar que Na Catalina era innocent, per que bastava veure-la per coletgir-ho.

Agafa Na Catalina, i li diu depart: —Vina amb mi, no haies por. Ton pare vol que te tirem dalt-abaix d'un penyal de tal barranc; però mos ne guardarem com de caure de fer-ho, mentres tu mos prometes de no destapar-mos.

—Prou que vos ho promet! diu s'al-lotona.

L'Amo la se'n mena a sa possessió, i li diu:

—Fieta, jo te tendria a ses cases; però ton pare tammateix e-hu sabria i mos mataria a tots: a tu i a noltros. Per això t'acompanyarem an es barranc i t'hi cercarem una cova a on pugues estar; i malavetja defogir tot quant pugues de que negú te veja a fi de que ton pare se crega que ets morta i ben morta.

Així hu feren: l'Amo mateix l'acompanyà an es barranc, li trobà un covitxol a on pogués fer ses nits, i de dia que cassàs aucells i se besquetjàs llen-trisca, olivó, mores de batzer, cirretes de bon pastor, murtons, aglans i demés fruita per l'estil que se feia de-vers aquell barranc.

Allà romangué tota solina Na Catalina, plora qui plora de veure-se abandonada d'aquella manera i perseguida de son pare, sensa ella haver fet res de mal, sinó més tost per no haver volgut fer es mal que es Mestre volia.

Com se suposa, Na Catalina ja veia que tot es mal li venia des Mestre, que l'hauria calumniada davant son pare.

Es greu que a ella li sabia, era que son pare no l'hagués volguda escoltar ni hagués volgut apurar ses coses i dur-les a s'enfront i que no hagués observat allò de com ses parts són oïdes, se fa sa sentència.

I passà un dia i un altre dia, i una setmana i una altra setmana, i un mes i un altra mes, i Na Catalina per dins aquell barranc vivint d'ets aucellons que poria aglapir amb lloes i de sa llen-trisca, olivó, mores de batzer, cirretes de bon pastor, murtons i aglans que trobava a forsa de potoiar. Sa robeta que duia, s'espellava s'espellava de dur-la sempre, i arribà que no més eren quatre pellerings.

I heu de pensar i creure i creure i pensar que un dia el Rei d'aquelles terres, cassant cassant, passa per aquell barranc; s'atura a berenar davora una fonteta, i noten es criats que una cussa se'n duia pa i al punt tornava de buit; li donaven pa de bell nou, i el se'n duia i tornava a cercar-ne més.

—Seguiu-la! diu el Rei an es criats, veiam a on el se'n du tant de pa!

Un criat li pitja darrera, i sa cussa tris-tras tris-tras jcap an es covitxol de Na Catalina!

Aquell criat e-hi guaita i m'hi afina aquella al-lota mig despuida.

Se'n va a dir ho an el Rei, ei Rei s'hi presenta i li dona sa seua capa per que s'hi embolic i no mostr tant ses carns.

La fa pujar a ses anques des cavall, i jcap an el Palau!

El Rei encara era fadrí, i ja vos ho poreu pensar: s'enamorà de Na Catalina, per que realment era garridissima i bona al-lota de tot; i el Rei no estigué a pler fins que anà jonyit amb ella baix des jou del sant matrimoni.

Es per demés dir que hi hagué unes nesses de ronyó clos, i un ball vitenc de tot, i festes i sarau per llarc.

Però el Rei encara tenia sa mare, la Reina veia, que sortí una sogra d'allò més verinós i esgarrat; però Na Catalina li anava així com es pel li jeia, le hi feia tot així com ella volia, i sa veia no li poria dir res.

¿Què me'n direu? Ell des cap d'uns quant mesos de casats, se mou una guerra, i el Rei se'n hi hagué d'anar an es cap de totes ses seues tropes.

I deixà comanada la Reina jove a sa mare i a un General, que havia de comandar en lloc seu fins que tornàs de sa guerra.

An aquell General li agradava la Reina jove més que no sa veia; i sempre, vengués tort vengués dret, li tirava floretes, i llavò comensaren a sortir-li paraules de dos sentits.

Sobre tot, la Reina jove un dia se revest de coratge, i li tira s'escandalosa, enviant-lo a fregir ous de lloca.

Aquell polissó hu pren tort de tot, i se posa a escampar per on-se-vaia que era la Reina jove que l'havia envestit a ell i no ell a ella.

Sa sogra, la Reina veia, ja hu crec, pren ses messions p'es General, i Na Catalina arriba a dir!

—No me queda altre remei que fogir!

Se desfressa de criat i fuig, i llavò es General diu a la Reina veia.

—¿E-hu veu? Es fuita! Senyal de que està carregada de culpa.

—Ha fet bé de fogir, diu la Reina veia. Si no fuig, la penjàvem.

I ara anem an es Capità de barca i an es Mestre. Vos diré quina la feren com l'Amo d'aquella possessió se'n hagué menada Na Catalina per matarla.

Idò es Capità llavò va veure sa porcada que havia feta de comanar a l'Amo que se'n menàs s'al-lotona a matarla dins aquell barranc, i diu an es Mestre.

Mira, ara arribaràn a sebre lo que hem fet de llevar des mig Na Catalina; sa Justicia prendrà ses messions per ella i mos faràn mal-bé a noltros. Lo més curt es vendre tot quant tenim per aquí i anar-mos-ne a unes altres terres a viure.

—Ben pensat! ben pensat diu es Mestre.

Un i altre venen lo que tenien, i se'n van a unes terres lluny ben lluny a viure, a on negú les coneixia.

Pólisses com eren un i altre més que un gat negre, posen un hostel per plomar tots ets anants i venidors que hi fessen cap, i allà comensen a fer-ne de ses seues.

Na Catalina, la Reina jove, desfressada de criat, fogí tan lluny com va sebre per que no la poguessen assolir tots es seus contraris; però Deu va compondre que topàs an aqueix mateix hostel de son pare i es Mestre.

Tot d'una no los conegué ni ells a ella; però ella, com los hagué aluiats de prim compte, prou que los va conèixer, i va dir:

—Ara he de provar si me volen per criat per veure de què van per aqueix varals tal gent.

Los demana si han mester un criadet o missatge per dur-los es comptes o fer-los qualsevol servici que ell sabés.

Li digueren que sí, que poria romandre, i que faria sa feina que li comanarien.

—¿Que noms? demanaren ells, com haguren closa sa barrina.

—Catalí, per servir a Deu i a vosses mercès! diu ella.

—Catalí! diuen es Capità i es Mestre. Si que hu és un nom estrany!

Però no's mal pensaren de res; i, com En Catalí era taitat de lluna per totes ses feines i fener ferm, ells dos jben contents!

Com la cosa s'és allargada més que no creiem; posarem forqueta aquí, i dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria, ja direm com acabà aquest cabermóni.

JORDI DES RECÓ.

## Notícies de Manacor

Ahir a la Parroquia comensaren ses Coranta-Hores dedicadas an el Sagrat Cor de Jssús, que paga D. Antoni Rosselló de Cas Hereu. Acabaràn demà hora-baixa en sa processó de ses Cinc Visites. Predicarà el P. Gaspar Morey de St. Felip Neri.

Es qui vulgua comprar librets de Mi Divino Tesoro a 10 cèntims, que hu diga an es repartidor a LA AURORA, que els hi durà a casa.

Sa festa del Corpus resultà molt solemne; assistiren a sa processó totes ses Autoritats, ademés d'ets Al lots Guaites amb sa banda de música que han enregada. Es estat un d'ets anys que ha resultada més de veure.

Dissapte dematí arribaren una partida de senyors catalans que venien per veure ses Còves des Drach. Eren Congressistes que havien pres part en es Congrès de La Asseguració que hi hagué a Ciutat la setmana passada.

Dia 29 an es Convent de St. Vicens Ferrer e'hi hagué festa solemne del Sagrat Cor de Jesús. Predicà el Rt. P. Llorens Caldentey.

Diumenge passat a la Parroquia i a la esglesieta de l'Hospital e'hi hagué es Jubileu del Cor de Jesús.

Sa calor s'és entregada de bon de veres; sa gent se'n va an es Port a posar es cuiro en remul. Així ha d'esser per porer batre s'anyada, tan dessitjada de molts. Ara lo que importa és que seguezca i fassa bon vent per porer llevar prest d'era.

Dimars d'aquesta setmana passà a millor vida l'amo Antoni Sansó (Totsol). Era molt bon homo i un bon cristià. Al cel lo vegem. Amèn. Enviam el nostre condol a la seva familia, i que Deu los do molts d'anys de vida per pregar per ell. Amèn.